

що розпорядження № 22-р про проведення перевірки вийшло лише 3 лютого 2016 року, тобто через два місяці після катастрофи у веденні баз даних, коли вона, мабуть, і була виявлена.

Якщо гарантуватися на даних перевірки, то можна зробити висновок про системні порушення в зберіганні інформації в державному органі, через який проходять основні дані про рух податків в країні: інформація про більш ніж 85 % доходів зведеного бюджету, дані про паражування податкових зобов'язань та їх погашення, інформації про відшкодування ПДВ та порушення податкового законодавства, про реєстраційних даних платників податків і їх відносинах з контрагентами, і ще безліч іншої інформації.

Тож реформування державного управління в Україні повинно відбуватися паралельно реформуванню Державної фіскальної служби, адже від ефективності впровадження реформи всієї системи державного управління залежать і взаємовідносини платників податків з державними органами та можливість ефективного захисту своїх прав, і відновлення довіри платників податків, перетворення ДФС України у сервісно-консультаційну службу. В першу чергу, дієвим повинен бути контроль за діяльністю Державної фіскальної служби з можливістю доступу до інформації про діяльність служби.

Список використаних джерел

1. Про Державну фіскальну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236.
2. Дрогозов Ю., Дубровський В. Інституційні проблеми української податкової системи та шляхи їх вирішення. К., 2015. 32 с.

МОПІЄНКО А. О.

Проректор з наукової роботи Класичного приватного університету,
доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України

ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СУДАМИ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ ПРО ПАРАЖУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ ГРОМАДЯНАМ УКРАЇНИ

Однією з найчисленніших категорій справ за участю осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, є справи про пенсійне забезпечення цієї категорії громадян. Відмова органів Пенсійного фонду України здійснити перерахунок раніше призначених державних та додаткових пенсій, виплата яких передбачена статтями 50 і 54 Закону України від 28.02.91 796-ХІІ «Про статус і соціальний захист громадян,

які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі — Закон про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи), стала підставою для звернення до суду з позовами.

Пленум Вишого адміністративного суду України прийняв постанову від 16.03.2012 № 4 «Про судову практику вирішення адміністративними судами спорів, що виникають у зв'язку із застосуванням статей 39, 48, 50, 52, 54 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Із судової практики вбачається, що нині адміністративні суди відмовляють громадянам у задоволенні позовів, посилаючись на закон про державний бюджет України на відповідний рік, у якому встановлено, що норми і положення статті 54 Закону про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України виходячи з наявних фінансових ресурсів Державного бюджету України та бюджету Пенсійного фонду України на відповідний рік.

У своїх рішеннях судді, зокрема, зазначають, що постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1210 «Про підвищення рівня соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», яка набрала чинності 1 січня 2012 року, затверджено Порядок обчислення пенсій особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Цю постанову прийнято на виконання повноважень, наданих Кабінету Міністрів України Законом України про державний бюджет України і вона набрала чинності 1 січня 2012 року. Цей Порядок визначає механізм обчислення пенсій відповідно до статей 50, 54 і 57 Закону України про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Також судді посилаються на Рішення Конституційного Суду України від 25.01.2012 № 3-рп/2012, в якому дано тлумачення, що нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України під час вирішення справ про соціальний захист підлягають застосуванню тоді, коли вони видані у межах його компетенції, на основі і на виконання Бюджетного кодексу України, закону про державний бюджет України на відповідний рік та інших законів України.

Судді посилаються також на Рішення Конституційного Суду України від 26.12.2011 № 20-рп/2011 відповідно до якого, передбачені законами соціально-економічні права не є абсолютними. Механізм реалізації цих прав може бути зміщений державою, зокрема, через неможливість їх фінансового забезпечення шляхом пропорційного перерозподілу коштів з метою збереження балансу інтересів усього суспільства.

Однак раніше Конституційний Суд України ухвалив низку рішень, в яких чітко висловив позицію стосовно того, що Закон України про державний бюджет України не має вищої юридичної сили порівняно з

іншими законами і вносити зміни або зупиняти дію інших законів неправомірно (рішення від 06.07.99 № 8-рп/99, від 14.12.2000 № 15-рп/2000, від 17.03.2004 № 7-рп/2004, від 01.12.2004 № 20-рп/2004, від 22.09.2005 № 5-рп/2005, від 09.07.2007 № 6-рп/2007, від 22.05.2008 № 10-рп/2008, від 09.09.2010 № 19-рп/2010, від 30.11.2010 № 22-рп/2010).

Відповідно до ст.ст. 50 та 54 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28 лютого 1991 року № 796-ХІІ встановлюється додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю особам, віднесеним до категорії 1. Зокрема, визначається розмір пенсії у відсотках від прожиткового мінімуму для кожної окремо групи інвалідності (ст. 50) та виписується порядок визначення нижньої і верхньої меж призначених пенсій. При цьому встановлюється, що порядок обчислення пенсії по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи визначається Кабінетом Міністрів України.

22 травня 2008 року Конституційним Судом України було прийнято Рішення № 10-рп/2008 у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 65 розділу I, пунктів 61, 62, 63, 66 розділу II, пункту 3 розділу III Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» і 101 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 67 розділу I, пунктів 1–4, 6–22, 24–100 розділу II Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України (справа щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України). В ньому зазначалось, що Конституція України у статті 92 визначила сфери, зокрема бюджетну, які мають врегульовуватися виключно законом. Закон про Державний бюджет України є основним фінансовим документом держави. Через своє спеціальне призначення цей закон не повинен регулювати відносини в інших сферах суспільного життя. Конституція України не надає закону про Державний бюджет вищої юридичної сили стосовно інших законів. Таким чином, Конституційний Суд України дійшов висновку, що законом про Держбюджет не можна вносити зміни до інших законів, зупиняти їх дію чи скасовувати їх, оскільки з об'єктивних причин це створює протиріччя у законодавстві, і як наслідок — скасування та обмеження прав і свобод людини і громадянина. У разі необхідності зупинення дії законів, внесення до них змін і доповнень, визнання їх нечинними мають використовуватися окремі закони.

16 березня 2012 року Постановою Пленуму Вищого адміністративного суду України № 4 «Про судову практику вирішення адміністративними судами спорів, що виникають у зв'язку із застосуванням ст.39, 48,

50, 52, 54 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» *було підтверджено* те, що особам, віднесеним до категорії 1, державні пенсії призначаються відповідно *до ст. 54 вказаного Закону*. Ця пенсія по інвалідності та пенсія у зв'язку із втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Незважаючи на це, Законом України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» від 6 грудня 2012 року № 5515-VI встановлено, що у 2013 році норми і положення статей 20, 21, 22, 23, 30, 31, 37, 39, 48, 50, 51, 52 та 54 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України виходячи з наявних фінансових ресурсів Державного бюджету України та бюджету Пенсійного фонду України на 2013 рік.

Тут варто зазначити, що, по-перше, відповідно до частини 3 статті 22 Конституції України при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. По-друге, Кабінет Міністрів України як орган виконавчої влади має реалізовувати приписи, визначені Верховною Радою України в Конституції і законах України. Стосовно правового статусу Кабінету Міністрів України в сфері соціального захисту населення Конституційний Суд України висловив позицію у Рішенні від 8 вересня 2009 року № 19-ру/2009, відповідно до якого Кабінет Міністрів України повноважний вживати заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, забезпечувати проведення політики, зокрема, у сфері соціального захисту (пункти 2, 3 статті 116 Основного Закону України).

Слід окремо відзначити, що Кабінет Міністрів України може видавати у нашому випадку підзаконні нормативно-правові акти у сфері соціального захисту населення на підставі та у виконання соціальних законів України, але аж ніяк не підмінюючи приписи законів України своїми підзаконними нормативно-правовими актами.

Зазначене свідчить, що Кабінет Міністрів України не наділений владними повноваженнями щодо встановлення розмірів пенсій, а уповноважений визначати порядок їх обчислення відповідно до частини 7 ст. 54 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28 лютого 1991 року № 796-XII. Верховна Рада України вже встановила граничні розміри пенсій в Законі України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28 лютого 1991 року № 796-XII.

У разі наявності законів і підзаконних нормативно-правових актів, які містять регулятивні норми стосовно однакових або споріднених правовідносин, необхідно керуватися законами, як це передбачає частина перша статті 129 Конституції України, а не підзаконними

нормативно-правовими актами України. Крім того, встановлений у статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України принцип законності пов'язаний з положенням частини першої статті 129 Конституції України. Відповідно до частини 1 статті 9 цього Кодексу суд вирішує справи відповідно до Конституції та законів України, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надала Верховною Радою України. Відповідно до частини 4 статті 9 цього ж Кодексу у разі невідповідності нормативно-правового акта Конституції України, закону України, міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або іншому правовому акту суд застосовує правовий акт, який має вищу юридичну силу.

Проте, використання положень підзаконних нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України при вирішенні в судовому порядку спорів в сфері соціального захисту населення можливе, якщо закони України в сфері соціального захисту населення безпосередньо містять відповідні бланкетні норми щодо регулювання Кабінетом Міністрів України окремих однорідних суспільних відносин.

Отже, враховуючи наведені положення чинного законодавства України в сфері соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, можна зробити висновок про вірну правову позицію тих судів, які приймаючи рішення у справі застосовують положення ст.ст. 50 та 54 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28 лютого 1991 року № 796-ХІІ. У судів немає правових підстав відмовляти громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, у нарахуванні соціальних виплат, враховуючи нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України.

САРИБАСЬВА Г. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОНЯТТЯ «ДЕРЖАВНА ПОСЛУГА» В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ СЕРВІСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Використання терміну «державна послуга» є характерним для первинного етапу становлення сервісної концепції держави в Україні, в процесі структурування публічних послуг. Тривалий час термін «державні послуги» використовувалися як синонім публічних послуг або